

MUONIO

ARVIOINTIKERTOMUS 2023

Tarkastuslautakunta
Kunnanvaltuusto

30.5.2024 § 29
10.6.2024 §

Sisällys

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
2. KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN TALOUDEN KEHITYS	4
3. TALOUTEEN JA TOIMINTAAN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT	8
4. VALTUUSTON ASETTAMIEN VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	8
5. YHTEENVETO	10
6. KONSERNIYHTEISÖJEN VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	11
7. YHTEENVETO TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOISTA	12
8. ARVIOINTIKERTOMUKSEN HYVÄKSYMINEN	13

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu arvioida, onko toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tilikautta 2023 arvioiva tarkastuslautakunta valittiin tehtävänsä 9.8.2021. Jäseniksi kuluvalle valtuustokaudelle valittiin seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Jäsen

Maria Pietikäinen, pj.
Ismo Alatalo, vpj.
Kaisa Mäkelin
Jari Muotka
Kari Oja

Varajäsen

Sinikka Yliniemi
Markus Muotka
Ona Rauhala
Jaana Kangosjärvi
Juha Särkijärvi

Arviointivuotena 2023 tarkastuslautakunta piti 7 kokousta. Tarkastuslautakunta sai kokouksissaan kattavasti johdon antamia selvityksiä koko konsernin toimintaan liittyen.

Tilintarkastajan toiminta

Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä.

Kunnan tilintarkastajana toimi vuonna 2023 JHT, KHT Juha Väärälä KPMG Oy Ab:stä. Tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle 2023 koskevista tarkastushavainnoista.

Sidonnaisuuksien valvonta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista. Ilmoitukset saatetaan valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta laati vuoden 2023 lopussa prosessikuvauksen sidonnaisuusilmoituskäytännöstä ja on pyytänyt ilmoitusvelvollisia täydentämään/ päivittämään ilmoituksia.

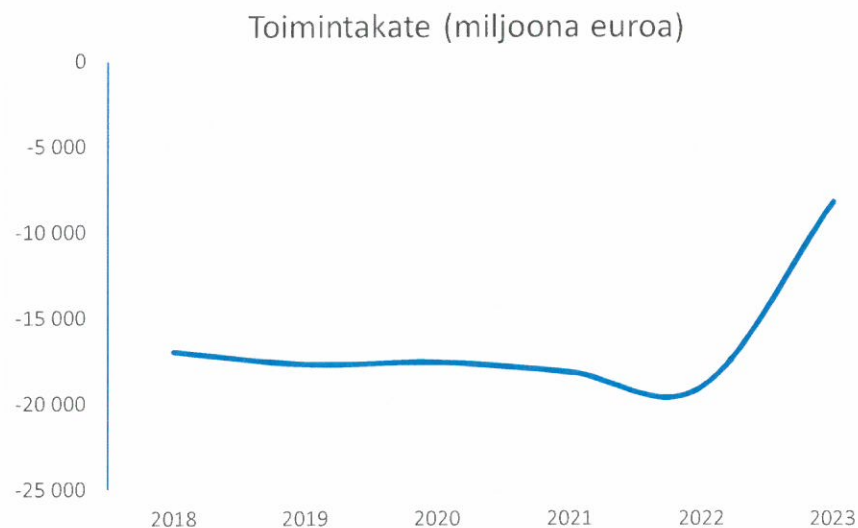
Lautakunta muistuttaa luottamushenkilöitä siitä, että sidonnaisuudet tulee ilmoittaa oma-aloitteisesti aina, kun sidonnaisuuksissa tapahtuu muutoksia.

2. KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN TALOUDEN KEHITYS

Kunnan toimintatuotot olivat päättyneellä tilikaudella 4,0 miljoonaa euroa. Tuotot nousivat edellisvuodesta noin 0,1 miljoonalla (toimintatuotot vuonna 2022 olivat noin 3,9 miljoonaa euroa).

Toimintakulut pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna. Päättyneen tilikauden toimintakulut olivat noin 12,0 miljoonaa euroa (vuonna 2022 noin 23,0 miljoonaa euroa). Kulujen pieneminen johtui pääsääntöisesti sosiaali- ja pelastustoimen siirtymisestä hyvinvointialueelle.

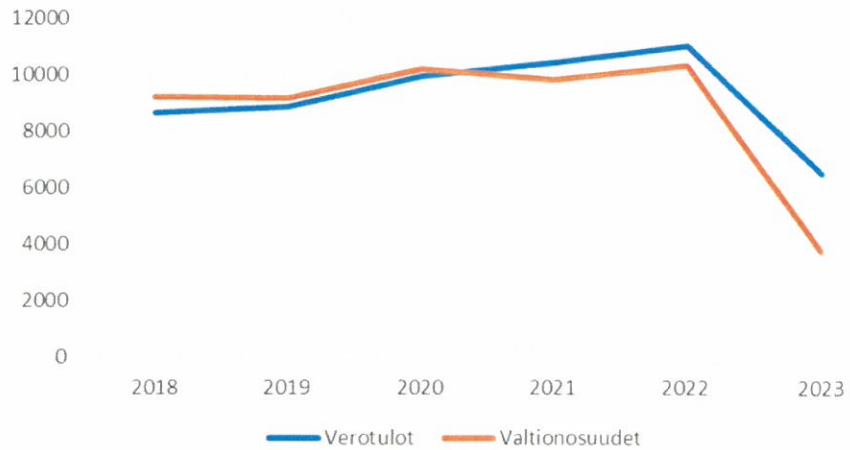
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska merkittävimmät tuloerät, verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakateen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate parani edellisvuoden tasosta. Toimintakate oli -8,2 miljoonaa euroa.

Verotulot laskivat edellisvuodesta. Verotulojen kertymä päättyneellä tilikaudella oli noin 6,5 miljoonaa euroa (2022 kertymä oli 11,0 miljoonaa euroa). Valtionosuuksia kertyi myös vähemmän kuin edellisvuonna. Kertymä tilikaudella 2023 oli yhteensä noin 3,8 miljoonaa euroa (10,4 miljoonaa euroa vuonna 2022).

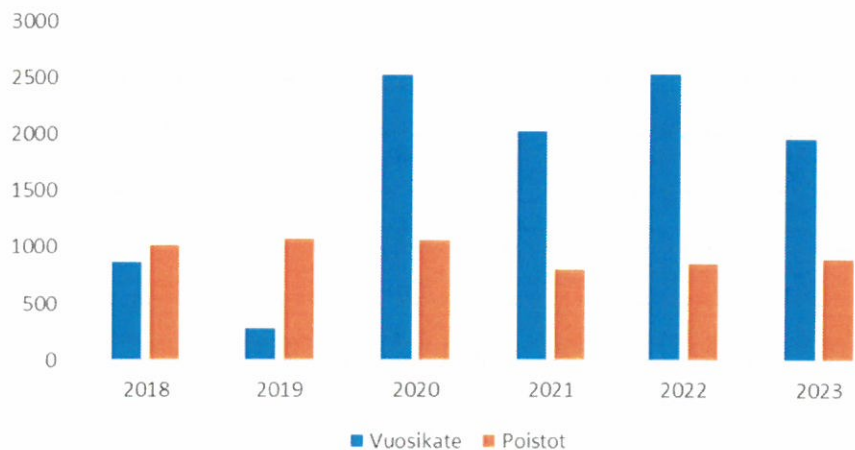
Verotulot ja valtionosuudet (miljoona euroa)

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, on tulorahoitus riittävä.

Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot viimeisen viiden vuoden aikana. Vuonna 2023 vuosikate asukasta kohden oli 845 euroa, mikä kattoi poistot. Tällä tunnusluvulla tarkasteltuna tulorahoitus oli riittävä vuonna 2023. Vuosikatteen huononeminen johtui paitsi tuloja suuremmista menojen kasvusta, myös edellisenä vuonna muissa rahoitustuotoissa olleesta Lapin Sairaanhoidopiirin ylijäämän palautuksesta (242 000 euroa).

Vuosikate ja poistot

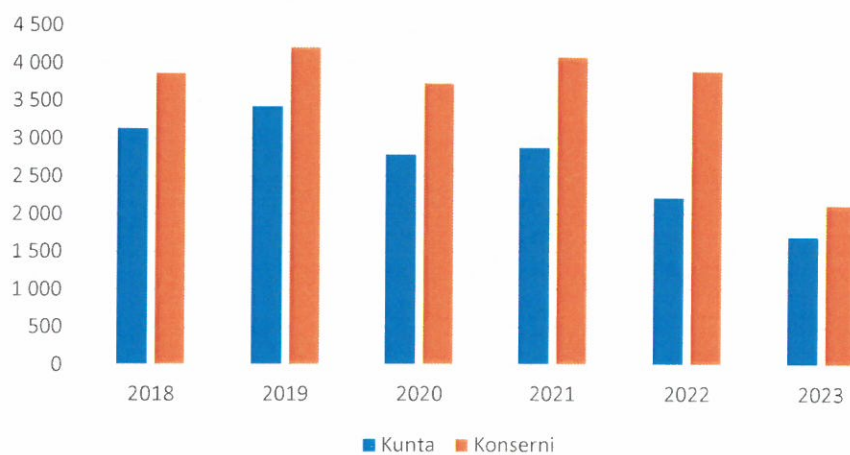

Kuntien siirtyessä yhä enemmän rahoittamaan investointejaan vuokrilla ja leasingilla on ne myös rinnastettava velaksi.

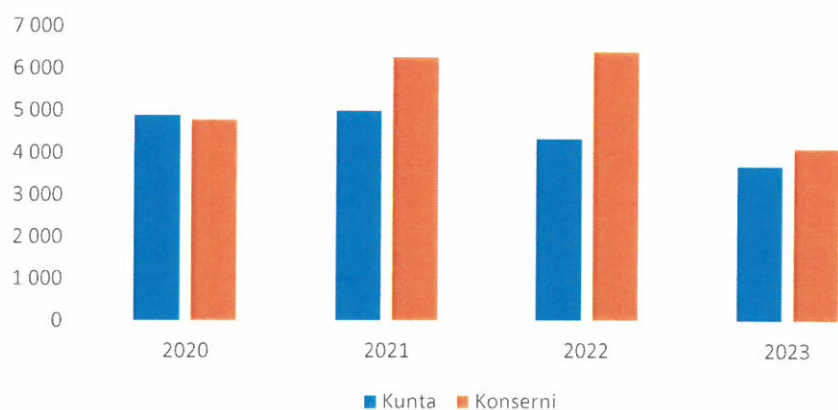

Seuraavissa kuvioissa näkyy, miten lainakanta sekä lainojen että vuokra- ja leasingvastuiden määrä on kehittynyt viime vuosina. Konsernin vastuut ja lainat asukasta kohden ovat olleet kasvussa, joten pelkkä kunnan pienenevä lainamäärä per asukas ei kerro todellista kuvaa siitä, paljonko kuntalainen todellisuudessa velkaantuu. Päättäneellä tilikaudella kasvua ei kuitenkaan merkittävästi ollut.

Lainat (euroa per asukas)

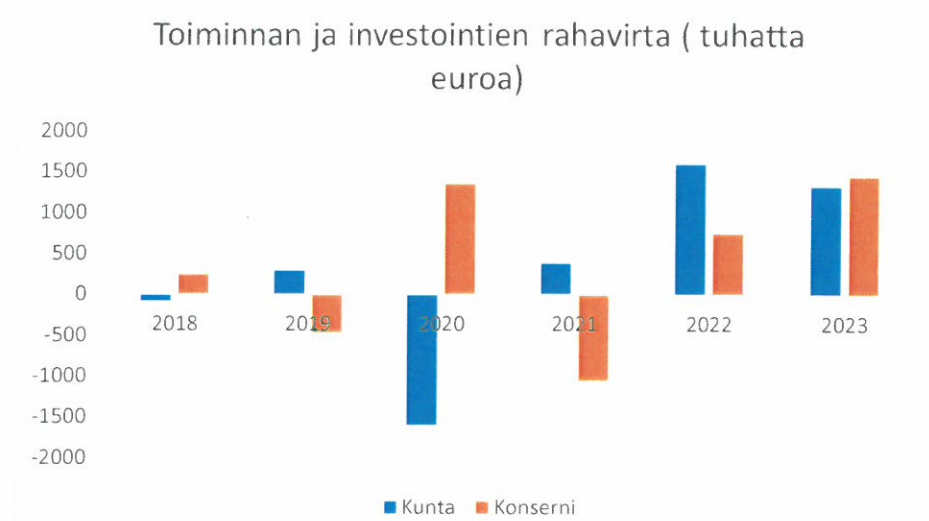
Lainat ja vuokra sekä leasingvastuut (euroa per asukas)

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen eli ylijäämäinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen eli alijäämäinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

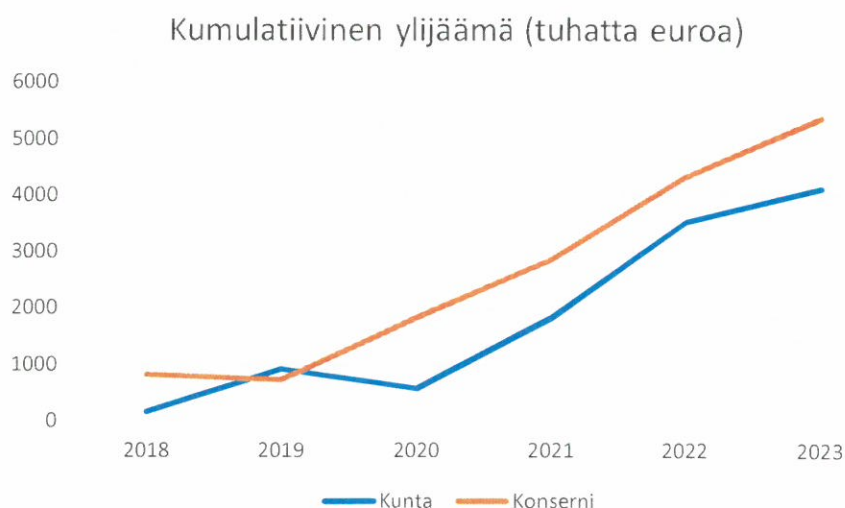
Seuraava kuvio osoittaa, että toiminnan ja investointien rahavirta on vaihdellut selvästi tilikausittain.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2023 tuloslaskelma osoittaa 0,6 miljoonaa euroa ylijäämää. Konsernin ylijäämä oli 0,6 miljoonaa euroa. Tilikauden ylijäämä (alijäämä) kirjataan taseeseen ylijäämäksi (alijäämäksi). Vuoden 2023 ylijäämän jälkeen kunnan ylijäämä taseessa on yhteensä 4,1 miljoonaa euroa.

Kunnalla on nyt taseessaan edellisten tilikausien ylijäämää 3,5 miljoonaa euroa ja konsernilla 4,8 miljoonaa euroa.

Seuraava kuvio osoittaa taseen kumulatiivisen ylijäämän kehityksen viime vuosina.

Yhteenveto

Yhteenveto luvun keskeisimmistä havainnoista/ huomioista

- Toimintakertomuksessa todettiin, että voidaan olla tyytyväisiä siitä, kuinka kunta on saanut kehitettyä talousarvio- ja tilinpäätösasiakirjojen luettavuutta sekä toimintojen ja keskeisten mittareiden arvioimista.
- Henkilöstön hyvinvointiin panostettiin vuonna 2023 ja kehitystoimenpiteitä otettiin käyttöön.

3. TALOUTEEN JA TOIMINTAAN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT

- Maailman globaalitilanne turvallisuus- ja talous-poliittisesti, vuodistutus sekä leikkauskeskustelu valtionosuuksiin on aiheuttanut kunnille epävarmuutta.
- Henkilöstön vaihdokset ovat haastaneet toimintaa ja kuormittaneet organisaatiota rekrytointi- ja perehdytystarpeilla.

4. VALTUUSTON ASETTAMIEN VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunnan lakisääteinen tehtävä on arvioida, miten valtuuston asettamat toiminnalliset vuositavoitteet ovat kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Arviointi tehdään tilinpäätöstietojen, talousarvioitavoitteiden ja tarkastuslautakunnan tekemien kuulemisien pohjalta.

Hallinto- ja talouspalvelut

Asetetut tavoitteet ovat tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan pääasiassa toteutuneet. Toimiviin varahenkilöjärjestelyihin olisi hyvä edelleen kiinnittää huomiota.

Hallintosäännön käyttö ja jatkuva päivittäminen kertoo organisaation joustavuudesta ja muuntautumiskyvystä.

Hallinto- ja talouspalvelut ovat muutosvaiheessa mahdollisten ulkoistamisten ja henkilöstömuutosten osalta. Toiminnan jatkuvuuden turvaaminen muutostilanteissa on ensisijaisen tärkeää.

Tulevat investoinnit vaativat talouden pitkän tähtäimen suunnitelmaa.

Sivistyspalvelut

Tavoitteiden määrää on tiivistetty viime vuoteen verrattuna ja ne ovat selkeämmät. Asetetut tavoitteet on pääosin saavutettu.

Opettajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden sijaistarve asetti haasteita koulutyön järjestämiseen. Koulunuorisotyöntekijän työpanokseen ollaan oltu tyytyväisiä.

Lisääntynyt kulttuuritarjonta on ollut näkyvästi esillä kunnan asukkaiden lisäksi lähialueen asukkaille ja matkailijoille. Tulevista tapahtumista olisi hyvä koota kuntalaisia varten vuosikello, joka olisi nähtävillä kunnan verkkosivuilla.

Liikunta- ja hyvinvointipalveluiden työ kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ovat saaneet paljon kiitosta kuntalaisilta. Nuorten liikuntapalveluiden tarjontaa pitää kehittää.

Tarkastuslautakunta kiittää erityisesti hyvinvointikertomuksesta saatavaa laajaa käsitystä siitä, miten kuntalaisten hyvinvointia edistetään monipuolisesti ja monitasoisesti. Hyvinvointikertomus antaa laajemman käsityksen lautakunnan toiminnasta kuin lautakunnan toimintakertomus.

Tarkastuslautakunta kokee tärkeäksi, että:

- organisaatiouudistuksen myötä muutosten vaikuttavuutta seurataan ja niihin reagoidaan ketterästi tarvittaessa (esim. jaksojärjestelmän muutos ja sen toimivuus)
- koulukiusaamisen ehkäisyä ja tilanteen jatkuva seuranta jatketaan aktiivisesti
- koulunuorisotyön resurssi on juurrutettu osaksi koulutyötä

Tarkastuslautakunta ehdottaa, että

- suvaitsevaisuuskasvatus läpileikkaisi koko peruskouluvaiheen
- kaikkia kuntalaisia koskeva päihteisiin liittyvä ennaltaehkäisevä työ tuodaan näkyväksi (esim. toimintatavoitteissa)
- lasten ja nuorten liikunta- ja hyvinvointipalveluiden kehittämiseen ja tarjonnan laajentamiseen panostetaan

Elinvoimapalvelut

Vaihtuvuus ja sairauspoissaolot ovat vaikuttaneet moniin elinvoimapalveluiden toimintoihin. Asetetut tavoitteet ovat kuitenkin pääasiassa toteutuneet.

Lautakunta pitää tärkeänä, että

- reittien huolto on otettu osaksi kunnan toimintaa ja reittien kehittämistyö on aloitettu
- maapoliittinen ohjelma saadaan tehtyä vuoden 2024 aikana
- asuntotuotanto saadaan käynnistettyä ja tonttien määrää lisättyä
- vesihuollon tekemä työ verkoston kunnostamiseksi on aloitettu
- Tuomaanpalon kaava-alueen tonttien myynti saadaan käynnistettyä
- kiinteistöjen toimitilaohjelma tehdään valmiiksi

Tarkastuslautakunta ehdottaa, että:

- pohditaan kunnan roolia lupakäsittelyssä (esim. neuvonnan ja ohjauksen lisääminen lupakäsittelyn nopeuttamiseksi)

5. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta kiittää selkeytyneistä ja loogisista tavoitteista, toimenpiteistä ja mittareista.

Kunnan työntekijöiden suurin ikäryhmä on 55 – 59 vuotiaat. Siihen kuuluu 26 henkilöä eli n. 19 % henkilöstöstä. Tulevaisuudessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että tiedonsiirtoon jää aikaa ja rekrytoinnit tulee aloittaa ajoissa. On tärkeää, että hiljainen tieto saadaan siirtymään organisaatiossa eteenpäin.

Huomautetaan kuitenkin, että

- jos mittarina käytetään tilastotietoa, tulee kiinnittää huomiota tilastojen ajantasaisuuteen ja tarvittaessa tehdä kyselyitä/ tarkistuksia.
- Jos mittarina on kehityksen seuranta, on tärkeää saada näkyville vertailutieto myös aikaisemmilta vuosilta.
- Jos mittarina on määrä, tulee toteumassa näkyä toteutunut määrä.
- Käytettäessä MayorsIndicators -indikaattoreita on tärkeää valita sellainen indikaattori, johon on löydettävissä tilastotietoa.
- Jatkossa palvelualueiden toimintakertomuksissa tulee nostaa esille talouden toteuma, jotta tarkastuslautakunta pystyy arvioimaan toimintaa myös taloudellisesta näkökulmasta.

Tarkastuslautakunta kokee tärkeäksi, että:

- työhyvinvointiin ja sen seurantaan ja kehittämiseen on panostettu
- sairauspoissaolojen korkeaan määrään kiinnitetään erityistä huomiota
- varhaisen tuen toimintamalli on otettu käyttöön

6. KONSERNIYHTEISÖJEN VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Kuntakonsernin toiminnallisena tavoitteena on huolehtia kokonaisvaltaisesti rakennusten ylläpidosta ja asuntojen kunnosta, niin että ne täyttävät vuokralaisten asumisvaatimukset. Lisäksi kunnan tavoitteiden mukaan tytäryhteisöjen ja osakkuusyhteisöjen tulee toimia niin, ettei niiden toimintaa tarvitse subventoida kunnan verorahoilla.

Asunto Oy Kulleron tilikausi oli – 19 tuhatta euroa tappiollinen, johtuen yhden asunnon peruskorjauksesta. Kiinteistö Oy Muonion Kotikonnun tilikausi oli 1 401 euroa voitollinen. Kiinteistö Oy Muonion lakka tilikausi oli reilu 7 tuhatta euroa voitollinen. Kiinteistö Oy Muonion Hilla tilikausi oli 2 euroa voitollinen.

Konsernin ylijäämäksi muodostui 614 tuhatta euroa, ollessa sen 1,1 miljoonaa euroa pienempi kuin edellisenä vuonna.

Yhteenveto

Huomiota tulee kiinnittää kiinteistöjen kunnossapitoon toimitilaohjelman mukaisesti.

7. YHTEENVETO TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOISTA

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta edellyttää kunnanhallituksen vastinetta valtuustolle seuraaviin asioihin:

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ottaa huomioon arviointikertomuksessa tehdyt havainnot ja esittää lokakuun 2024 loppuun mennessä valtuustolle, miten niitä on edistetty tai mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty.

8. ARVIOINTIKERTOMUKSEN HYVÄKSYMINEN

Muoniossa 30.5.2024

Allekirjoitukset

Maria Pietikäinen
puheenjohtaja

Ismo Alatalo
varapuheenjohtaja

Kaisa Mäkelin
jäsen

Jari Muotka
jäsen

Kari Oja
jäsen